

Mi újság a nemzetközi szabványosításban?

Az ISO TC 46 Advisory Group és a SC 9 (Nemzetközi Szabványügyi Szervezet Információs és Dokumentációs Szakbizottság Tanácsadó Testülete és a 9-es Albizottság a Dokumentumok megjelenítése, azonosítása és leírása) éves ülését 1994. májusában Stockholmban tartotta.

A Tanácsadó Testület áttekintette valamennyi Szakbizottság tevékenységével kapcsolatos írásos észrevételeket, az előző évek ülésein megfogalmazott ajánlások bevezetését és a következő év feladatait.

A legtöbb tennivaló a „Nyelvek nevének három karakteres kódja” területén lesz, mert arra a meggyőződésre jutottak, hogy a felsorolt problémák alapvetően a „kód” és a „megjelenítés” eltérő értelmezéséből erednek. Két külön szabvány megoldaná a kérdést mind a számítógépes kódkezelés, mind a felhasználók számára történő megjelenítés területén. Ezért újabb tervezetek kidolgozásáról döntöttek.

Megvitatták a transliteráció és a terminológia területén felmerült kérdéseket, s azt ajánlották, hogy a következő ülésig tekintsék át a felhasználói követelményeket és az alapelvek megváltoztatására beérkezett észrevételeket.

Az ISO TC 46 SC 9 egésznapos ülésén meghallgatták a titkárság részletes beszámolóját.

Az IFLA UBCIM Program képviselője bejelentette, hogy 1997-re nemzetközi konferencia megrendezését tervezik a nemzeti bibliográfiákról és a UNIMARC-ról.

A Nemzetközi ISBN ügynökség igazgatója beszámolt az újonnan felállított International ISMN Agency (ISMN=International Standard Music Number=Zeneművek Nemzetközi Azonosító Számozása) működéséről és kívánatosnak tartotta, hogy minél többen csatlakozzanak a rendszerhez nemzetközi ügynökségek felállításával. Elhangzott, hogy azokban az országokban, amelyekben az ISBN és ISSN rendszer gondozását nemzeti könyvtárak látják el, ott ajánlatos az ISMN rendszer gondozását is felvállalni az eddigi azonosító számrendszerek kezelésében szerzett tapasztalatokra alapozva. A Nemzetközi ISBN ügynökség 1994. évi Panel Meeting-jére októberben kerül sor Berlinben, s napirendre tűzik a nem hagyományos kiadványok (non-book materials) kezelésének kérdését a számrendszer használata szempontjából. Külön téma lesz az elektronikus publikációk számozása.

A megvitatásra benyújtott dokumentumokkal kapcsolatban az alábbi határozatok születtek:

ISO/DIS 4 – Information and documentation – Rules for the abbreviation of title words and titles of publications (A címekben előforduló szavaknak és a címeknek rövidítési szabályai). Az ülésen elfogadott szövegmódosítások végrehajtása után megjelenhet a szabvány 3. kiadása.

ISO/DIS 999 – Information and documentation – Guidelines for content, organization and presentation of indexes (Útmutató az indexek tartalmához, szer-

kezetéhez és megjelenítéséhez). Az ülésen megfogalmazott szövegmódosítások végrehajtása után megjelenhet a szabvány 2. kiadása.

ISO/CD 3297 – Information and documentation – International standard serial numbering (ISSN) (Időszaki kiadványok nemzetközi azonosító számozása). Az ülésen elfogadott szövegmódosítások végrehajtása után szavazásra bocsátják az anyagot.

Revision of ISO 5982:1982 – Documentation – Presentation of scientific and technical reports (Tudományos és műszaki jelentések megjelenítése). Körözzenek felkérő levelet, hogy új témavezetőt találjanak a revíziós munkához.

Revision of ISO 8: 1977 – Documentation – Presentation of periodicals (Periodikumok megjelenítése). Felkéri a téma vezetőjét, hogy módosítsa a szöveget a beérkezett hozzászólásoknak megfelelően, 1994. októberi határidőre. Ezután a titkárság bizottsági tervezeként körözni fogja az anyagot újabb hozzászólásokra.

Registration Authority for ISO 10444 – Information and documentation – International standard technical report number (ISRN) (Kutatási jelentések nemzetközi azonosító száma). Javasolják, hogy a Fachinformationszentrum-ot (Karlsruhe) nevezzék ki a szabvány regisztrációs testületévé és a TC 46 titkársága tegye meg a szükséges lépéseket a jelölés benyújtására az ISO Council-hoz.

Az elektronikus dokumentumok számának és jelentőségének növekedése indokolja, hogy a SC 9 foglalkozzon ezek szabványosítási kérdéseivel a feladatkörébe tartozó területeken.

Bejelentették, hogy a ISO TC 46 plenáris üléssel is egybekötött tanácskozását 1995-ben Ottawában (Kanada) tartják május 8. és 12. között.

Berke Barnabásné

A könyvtári követelések behajtása és a bírósági végrehajtásról szóló új törvény

1. Az Országgyűlés 1994. április 6-án alkotta meg a *bírósági végrehajtásról* szóló 1994. évi LIII. törvényt (rövidítve: Vht.), amely ez év szeptember 1-jén lép hatályba; 1995. január 1-jén pedig az új típusú, önálló bírósági végrehajtói szervezet is megkezdte a működését.

Ez időszertűvé teszi, hogy áttekintsük: *a könyvtárak hogyan hajthatják be azokat a követeléseiket, amelyek abból erednek, hogy egyesek nem adják vissza a könyvtárból kölcsönvett könyvet, hanglemezt, magnó-, illetve videókazettát vagy más kulturális jellegű tárgyat. A továbbiakban a felsorolás helyett az egyszerűség kedvéért röviden csak „könyvről” lesz szó, de az arra vonatkozó megállapítások a könyvtártól kölcsönvett többi kulturális jellegű tárgyra is vonatkoznak.*

Jogrendünkben, amely megvalósítja a jogállam követelményeit, nem engedhető meg, hogy valaki igénybe vegye a társadalom által nyújtott könyvtári szolgáltatásokat, de ne tegyen eleget az ezzel kapcsolatos legelemibb kötelezettségének, és ezáltal megnehezítse, hogy mások is kielégíthessék kulturális igényeiket. Ezért a könyvtáraknak nemcsak a kölcsönzés a feladatuk, hanem gondoskodniuk kell arról is, hogy a kölcsönadott könyvek hiánytalanul és ép állapotban visszakerüljenek a könyvtárba, vagy ha ez nem lehetséges, a kölcsönvevő mulasztásából és hanyagságából eredő kár megtérüljön.

Hogy később a követelés behajtása minél könnyebb legyen, erre már a könyvtárat igénybe vevővel történő első kapcsolatfelvételnél gondolni kell. Ezért a könyvtáros kötelessége, hogy amikor a kölcsönvenni kívánó személy ebből a célból a könyvtárosnál jelentkezik, a könyvtáros rögzítse a kölcsönvevőnek azokat a *személyi és egyéb adatait*, amelyekre később szükség lehet. Ezek az adatok a következők:

a) Név, születési hely és idő vagy az utóbbi helyett az anyja neve, a személyi igazolvány száma. A név mellett ezekre a további adatokra különösen akkor van szükség, ha gyakran előforduló nevű személyről van szó. Megtörtént, hogy ugyanabban a lakásban lakott a nagypapa, az apa és a fiú, és mindhármuknak Nagy János volt a neve. A végrehajtó közelebbi adatok hiányában nem tudhatta: kivel szemben kell eljárnia.

b) Állandó lakóhely: helység, utca, házszám, emelet, ajtó.

c) Foglalkozás, munkahely (vállalat, gazdasági társaság, szövetséget, intézmény stb.), nyugdíjasnál, rokkantnyugdíjasnál ez a jelleg.

d) Önálló foglalkozásánál (vállalkozó, iparos, kereskedő, ügyvéd stb.) a tevékenység gyakorlásának helye (székhely, telephely), bankszámlájának száma, esetleg az adószáma.

Ha a kölcsönvevőért valaki kezességet vállalt, akkor a kezestől is be kell kérni a felsorolt adatokat.

Ezek az adatok azért kellenek, mert nélkülük – ha szükség lesz rá – a könyvtár nem tudja követelését a bíróságnál érvényre juttatni.

3. A kölcsönvevőt a könyvtár tájékoztatja arról, hogy meddig lehet nála a könyv, mikor kell azt visszaadnia, és a késedelemért milyen hátrányok érik a kölcsönvevőt. Ha a kölcsönzés határideje lejárt, a gyakorlat szerint a könyvtár rendszerint vár még néhány napot, de ezt követően kötelessége, hogy *felhívja a kölcsönvevőt* a könyv visszaadására.

Az első felhívásban a könyvtár arra hívja fel a kölcsönvevőt, hogy a könyvet haladéktalanul adja vissza, és egyúttal a késedelemért kilátásba helyezett összeget is fizesse meg, mert ha ennek a felhívásnak nem tesz eleget, a könyvtár az igényét bírósági úton érvényesíti, aminek a költségei a kölcsönvevőt terhelik.

Ezt követően a könyvtár a postai kézbesítés idejét is szem előtt tartva vár egy bizonyos ideig, majd pedig – ha az első felhívás elküldésétől számítva mintegy 2 hét eredménytelenül telt el – második felhívást bocsát ki.

A második felhívásban a könyvtárnak már közölnie kell azt az összeget, amelyet a könyv visszaadásának elmulasztása miatt a kölcsönvevőtől követel. Ez az összeg mindenekelőtt a könyv árát foglalja magában. Ennek a megállapításánál figyelembe kell venni a gazdasági élet változásait is. Egy régebben megjelent és pl. antikváriumban vagy egyébként beszerezhető könyv esetén tehát nem a könyv

eredeti ára az irányadó, hanem a jelenlegi beszerzési árat kell figyelembe venni. A már antikváriumban sem beszerezhető, fontos könyvnél pedig azt a költséget kell figyelembe venni, amelybe a könyv fénymásolása (műszaki reprodukálása) kerül.

A költségekhez tartozik továbbá az ún. késedelmi díj (pótlék) és a postai költség is. Mindkét felhívást ui. ajánlott levélként kell a mulasztó részére kézbesíteni.

A második felhívásban tehát arra kell felhívni a mulasztót, hogy a könyvet haladéktalanul adja vissza. Ha ezt megteszi, akkor őt csak a járulékos költségek terhelik (késedelmi díj, postai költség). Ha azonban a felhívásnak nem tesz eleget, akkor emellett a könyv összecszerűen megjelölt árát is meg kell fizetnie, és ha mindezeket a költségeket 15 napon belül nem fizette meg, a könyvtár a bírósághoz fordul követelésének érvényesítése végett, az ebből eredő költségek pedig a kölcsönvevőt terhelik.

Mindez megfelelően irányadó akkor is, ha nem könyvről, hanem más kulturális jellegű tárgyról van szó, vagy pedig ha a kölcsönvevőt a könyv stb. megrongálásáért terheli felelősség.

4. Jogunk korábban lehetővé tette, hogy a közjegyző – majd később a bíróság – végrehajtási záradékkal lássa el a közkönyvtár olyan hátraléki kimutatását, amely a könyvtárból kölcsönvett könyv elvesztéséből vagy megrongálódásából eredő követelésre vonatkozott, feltéve hogy a könyvtár a kötelezetten a teljesítésre előzetesen felhívta, és azóta 30 nap eltelt. Ezt a lehetőséget azonban – alkotmányossági szempontokra való hivatkozással – az Alkotmánybíróság néhány évvel ezelőtt megszüntette, és ilyen lehetőséget a Vht. sem tartalmaz.

Ha tehát a második felhívás is eredménytelen maradt, a könyvtár köteles a bírósághoz fordulni abból a célból, hogy az a kölcsönvevőt a könyvtári követelés megfizetésére kötelezze. Nincs ui. lehetőség arra, hogy az állam, önkormányzat stb. tulajdonát ért kár miatt keletkezett követelés érvényesítését a könyvtár mellőzze (a követelést elengedje).

Minthogy az említett könyvtári követelések az 50 000 Ft-ot rendszerint nem haladják meg, a követelést *fizetési meghagyással* kell érvényesíteni. Így célszerű a követelés érvényesítése az említett értékhatár felett is, ekkor azonban ehelyett per is indítható. A követelések érvényesítésére nézve alsó értékhatár nincs megállapítva, elvileg tehát a könyvtár bármilyen kis összegű követelést érvényesíthet. Az újabb értékviszonyokat és a kétszeri felhívás költségét is figyelembe véve legalábbis néhány száz forintos követelés minden ügyben nyilvánvalóan fennáll.

A fizetési meghagyás benyújtása végett a könyvtár a hozzá legközelebb eső városi, kerületi (röviden: helyi) bíróságtól kérhet nyomtatványt, és azt kitöltve 3 példányban a kötelezettnek (a kölcsönvevőnek) az állandó lakóhelye szerinti helyi bíróságnál kell benyújtania.

A fizetési meghagyásban követelésként fel kell tüntetni a második felhívásban közölt összeget és annak – évi 20%-os kamat figyelembevételével – e felhívás kézhezvételétől a fizetési meghagyás benyújtásáig kiszámított kamatát. Illetéket a művelődési könyvtárnak mint költségvetési szervnek nem kell lerónia, erre a körülményre azonban a fizetési meghagyásban utalni kell.

A fizetési meghagyásban röviden le kell írni, hogy a kötelezett mikor, mit vett kölcsön a könyvtártól, azt kétszeri felhívás ellenére sem adta vissza, ezzel mekkora összegű kárt okozott. Csatolni kell – másolatban – azt az iratot, amelyből kitűnik, hogy a kötelezett mit, mikor vett kölcsön; csatolni kell továbbá a két felhívásnak és az ajánlott küldeményként történt feladásukról szóló postai feladóvevénynek a másolatát.

A fizetési meghagyást a bíróság kézbesíti a könyvtárnak és a kötelezettnek, aki 15 napon belül ellentmondással támadhatja meg a fizetési meghagyást. Ha nem élt ellentmondással, a fizetési meghagyás jogerössé és végrehajthatóvá válik, és olyan a hatálya, mint a bíróság ítéletének.

Ha a kötelezett ellentmondást nyújtott be, az ügyből polgári per lesz, és a bíróság az ebben hozott határozatával (rendszerint ítéletével) fogja kötelezni a kölcsönvevőt az összeg megfizetésére.

A fizetési meghagyásos eljárás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XIX fejezete szabályozza.

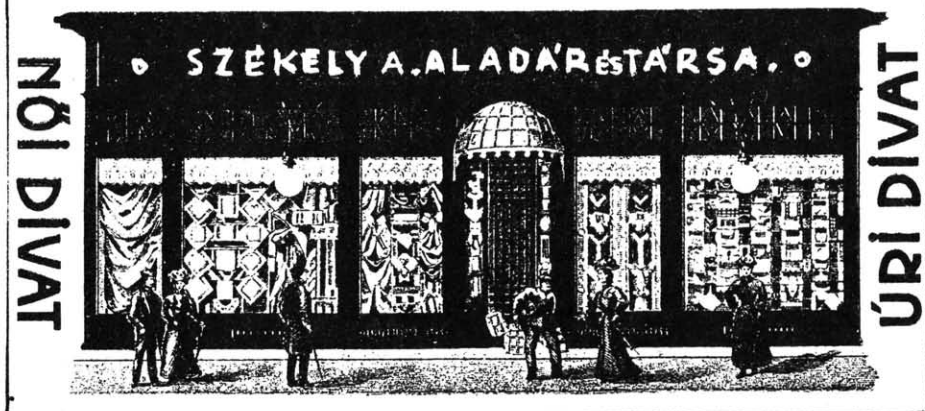
5. Ha a kölcsönvevő a fizetési meghagyásban – vagy per esetén a bíróság ítéletében, illetőleg más határozatában – foglalt kötelezettségének az ott megállapított teljesítési határidő, rendszerint 15 nap alatt sem tett eleget, a könyvtár feladata, hogy követelésének *behajtása* iránt intézkedjék.

Ez egyszerű eljárással történhet akkor, ha a kötelezettnek pénzforgalmi bankszámlája van. Ilyen számlája van az önálló kereső foglalkozást folytatóknak, a vállalkozóknak, de gyakran az iparosnak, kereskedőnek is.

Ha a könyvtár ismeri ezt a számlát – amelyre nézve a fenti 2. pont d) alpontjában foglaltak szerint a könyvtár szolgáltatásának igénybevétele előtt célszerű adatot beszerezni – akkor *azonnali beszedési megbízással* kell behajtani a követelést. Ehhez megfelelő nyomtatványt ad az a pénzüintézet, amely a könyvtár bankszámláját vezeti. Az azonnali beszedési megbízáshoz kell csatolni a jogerősítési és végrehajthatósági záradékkal ellátott fizetési meghagyás (bírósági határozat) egy kiadványát. A róluk készített másolat tehát nem elég, a kiadványt attól a bíróságtól kell kérni, amely a fizetési meghagyást kibocsátotta.

Az azonnali beszedési megbízás alapján az adós számláját vezető pénzüintézet

VI. Andrásy út 56 sz **BUDAPEST** VI. Andrásy út 56 sz.

a követelés összegét – az adós hozzájárulása nélkül is – haladéktalanul átutalja a könyvtár számlájára.

Az azonnali beszedési megbízásos eljárás még nem bírósági végrehajtás, ezért ilyenkor nincs végrehajtási költség sem.

Az azonnali beszedési megbízással kapcsolatos részletes szabályokat a pénzforgalomról és bankhitelről szóló 39/1984. (XI.5.) MT rendelet, valamint a pénzforgalomról szóló 3/1992. (MK 34.) MNB rendelkezés tartalmazza.

6. Ha az adós a fizetési meghagyásban – illetőleg per esetén a bíróság határozatában – megállapított teljesítési határidő alatt önként nem tett eleget a kötelezettségének, és azonnali beszedési megbízás benyújtására nem volt lehetőség (mert az adósnak nincs pénzforgalmi bankszámlája), illetőleg az azonnali beszedési megbízás nem vezetett eredményre (mert az adós bankszámláján nem volt pénz), akkor *bírósági végrehajtás* útján kell behajtani a könyvtári követelést.

A könyvtár a bíróság által megállapított 15 napos teljesítési határidő letelte után már nem köteles újból felhívni az adóst a teljesítésre, mert az a bíróság határozatából jól tudja, hogy mi a kötelezettsége. A teljesítési határidő letelte után tehát a könyvtár köteles a *bírósági végrehajtás elrendelését* kérni az alábbiak szerint:

a) *Közvetlen bírósági letiltás* kibocsátását kell kérni akkor, ha az adós munkaviszonyban, szolgálati viszonyban áll, ha tehát a munkája után rendszeresen munkabért, illetményt, szövetkezeti munkadíjat kap, továbbá akkor is, ha nyugellátásban részesül.

A letiltáshoz szükséges nyomtatványt bármely helyi bíróságtól kérni lehet, és azt kitöltve ahhoz a bírósághoz kell 4 példányban benyújtani, amely a fizetési meghagyást kibocsátotta, illetőleg, amely per esetén első fokon járt el.

A bíróság a letiltó végzés egy-egy példányát megküldi a könyvtárnak, az adós-
nak és az adós munkáltatójának (az adós részére járandóságot folyósító szerv-
nek). Ez utóbbi köteles az adós járandóságából a könyvtár követelésének meg-
felelő összeget levonni és átutalni a könyvtárnak. A levonás a havonta esedékes

munkabér, járandóság 33%-áig terjedhet, az öregségi nyugdíjminimumnak megfelelő összeg azonban – jelenleg havi 7480 Ft – mentes marad.

A közvetlen bírósági letiltás illétéke a behajtható összeg 1%-a, de legalább 1000 Ft. Ezt a könyvtárnak – minthogy személyes illetékmennyisége van – nem kell lerónia, az illeték összegét azonban a közvetlen letiltásról szóló nyomtatványon fel kell tüntetni, mert az illetéket az adóstól behajtják, és átutalják a megfelelő illetékbevételei számlára.

A közvetlen letiltással lefolytatott végrehajtási eljárás egyszerű és olcsó, ezért a könyvtárnak arra kell törekednie, hogy lehetőleg így hajtsa be a követelését.

b) Ha a közvetlen letiltásra nincs lehetőség (mert pl. az adósnak nincs rendszeres munkabére, egyéb járandósága), vagy a letiltás nem vezetett eredményre (mert az adós munkaviszonya időközben megszűnt, illetőleg az adós munkabérért olyan követelés – pl. tartásdíj – terheli, amely a kielégítési sorrend szempontjából a könyvtár követelését megelőzi), ekkor a könyvtár köteles a bíróságtól *végrehajtási lap kiállítását kérni* abból a célból, hogy az adós mindenféle vagyontárgyat: ingóságát, mással szemben fennálló követelését, jogát, esetleg ingatlanát is végrehajtás alá vonják.

A végrehajtási lap nyomtatvány is bármely helyi bíróságtól beszerezhető, és ezt a könyvtár kitöltve, 4 példányban a fizetési meghagyást kibocsátó (az ügyben elsőfokon határozatot hozó) bíróságnál köteles benyújtani. Az illeték összege itt is ugyanannyi, mint közvetlen bírósági letiltás esetén, de azt a könyvtárnak ilyenkor sem kell lerónia.

A bíróság a végrehajtási lap kiállítása után annak egy kiadmányát megküldi a könyvtár részére, és az önálló bírósági végrehajtó is megkapja az eljárásához szükséges kiadmányokat. Az ingó- és ingatlanvégrehajtást ui. az az önálló bírósági végrehajtó folytatja le, aki a fizetési meghagyást kibocsátó (a végrehajtó határozatot hozó) helyi bíróság mellett működik. A könyvtár a végrehajtási lap kézhezvétele után tehát ehhez a végrehajtóhoz köteles fordulni.

Az önálló bírósági végrehajtó eljárásának költségét a végrehajtást kérő könyvtár köteles előlegezni, de a költséget az adóstól behajtják, és azt a könyvtár visszakapja. Ez a költség magában foglalja a végrehajtó munkadíját és készkiadásait. Az előlegezendő összeget részletesen a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló igazságügyminiszteri rendelet tartalmazza. A végrehajtói munkadíj összege általában néhány ezer forint, ehhez jönnek még a végrehajtási eljárás folyamán felmerülő készkiadások. A Vht. szerint tehát emelkednek a végrehajtási költségek, amelyeket a törvény a kötelezettségüket nem teljesítő adósokra hárít, e költségek nagy részét azonban a végrehajtást kérőknek kell előlegezniük. Ezért is meg kell ragadni minden lehetőséget annak érdekében, hogy az adósok a kötelezettségüket önként – vagy legalábbis a munkabérükből, nyugdíjukból történő levonás révén – teljesítsék.

A végrehajtói munkadíj céljára történő költség előlegezési és viselési kötelezettség 1995. január 1-jétől irányadó, amikor az új, önálló végrehajtói szervezet megkezdte a működését. Addig is előlegezni köteles azonban a könyvtár a végrehajtó helyszíni eljárásával, az ingóságok átszállításával, árverésével stb. felmerülő költségeket.

Feltehetően ritkán kerül sor a könyvtári követelés behajtása céljából ingatlanvégrehajtásra. Ha azonban az adósnak az egyéb vagyontárgyaiból a követelést

nem sikerül behajtani, a Vht. szerint ingatlanvégrehajtásra is lehetőség van tekintet nélkül arra, hogy mekkora a behajtandó összeg.

A könyvtárnak, mint végrehajtást kérőnek nemcsak az a feladata, hogy a bíróságtól a végrehajtás megindítását kérje. A végrehajtási eljárást később is figyelemmel kell kísérnie, sőt helyes, ha az egyes végrehajtási cselekményeknél a könyvtár képviselője (kiküldöttje) részt vesz, mert a végrehajtást kérőnek a Vht-ban szabályozott jogait így tudja gyakorolni.

7. Végül említésre érdemes a Vht-nak az az új rendelkezése is, amely nem a könyvtári követelések behajtásával kapcsolatos ugyan, de közvetlenül érinti a könyvtárakat. A Vht. 102.§-a szerint: ha bírósági végrehajtó bármely végrehajtási ügyben eljárva az adósnál *muzeális vagy történeti értékű könyvet foglalt le*, erről köteles a területileg illetékes könyvtárat a foglalási jegyzőkönyv másolatának megküldésével értesíteni.

Még mindig akadnak olyanok, akik a jogszabályok rendelkezései ellenére sem jelentették be azokat a régi könyveket, amelyek pl. a második világháború során feldúlt és széthordott könyvtárakból kerültek hozzájuk. Értékes lehet egy könyv a szerzőjétől származó dedikáció stb. miatt is. A végrehajtók az említett könyveket a megyei (fővárosi) központi könyvtáraknak jelentik be, amelyek a könyv jellegétől függően megtehetik a szükséges intézkedést.

Dr. Vida István

**Rendezze be könyvtárát a
MERABONA vagy TÉKA
bútorcsalád elemeiből.**

**Az alkatrészekből álló rendszer jól alkalmazkodik
a rendelkezésre álló tér, az elhelyezésre kerülő
állomány kívánalmaihoz.**

**Raktárakba ajánljuk az
IRINGÓ vagy MINERCIA
típusú tömörraktári állványokat.**

**Kérésükre elvégezzük a helyszíni felmérést,
s ennek alapján berendezési javaslat
és árajánlat kidolgozását.**

Forduljon hozzánk bizalommal!

MEZŐGÉPIPARI KFT.

9317 SZANY
SZABADSÁG U. 1.
TELEFON: 5, 23

Üzletszerzőnk:

Cavalloni Gyöngyi

1222 Budapest, Csap u. 14/a.

Telefon: 227-0237